Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta 25.3.2025 KAA 2/2024 vp lausuntopyyntö

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto kansalaisaloitteeseen KAA 2/2024 vp Kannabis lailliseksi, säännellyksi ja verolle

1 Asia

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta kirjallista asiantuntijalausuntoa viitteen kansalaisaloitteeseen.

Poliisihallitus on antanut samansisältöisen asiantuntijalausunnon 9.12.2024 ja täydentävän lausunnon 18.12.2024 eduskunnan lakivaliokunnalle. Osin samansisältöiseen kansalaisaloitteeseen KAA 5/2020 on annettu Poliisihallituksen asiantuntijalausunto lakivaliokunnalle 3.12.2021 ja lausuntoa on täydennetty 16.12.2021.

2 Kansalaisaloite

Kansalaisaloitteessa on ehdotettu ryhtymistä lainvalmisteluun, jolla kannabiksen laittomuus kumotaan ja se korvataan seuraavasti:

- Kannabiksen käyttö, hallussapito, omatarveviljely, valmistus ja myynti sallitaan ikärajoin
- Luodaan muihin päihteisiin rinnastuva kannabiksen valmistuksen ja myynnin sääntelyjärjestelmä ottaen oppia kannabiksen jo laillistaneiden valtioiden ja osavaltioiden kokemuksista. Sääntelyllä tavoitellaan haittojen minimointia yksilöille ja yhteiskunnalle, alkoholi- ja tupakkalainsäädännön tavoin.
- Asetetaan kannabikselle vero, jolla korvataan sen aiheuttamat haitat yhteiskunnalle
- Määritellään päihdyttävän kannabiksen ja ei-päihdyttävän kannabiksen eli hampun ero selkeästi, jotta hamppua kasvattavat maatalousyrittäjät voivat toimia alallaan.
- Poistetaan kannabiksen käyttömerkinnät sekä vähäisestä kasvatuksesta ja myynnistä aiheutuneet rikosrekisteri- ja muut vastaavat merkinnät

Perustelut

Aloitteen mukaan kannabiksen laillistamisella on kaksi päätavoitetta:

1) Lopettaa kieltolain aiheuttamat haitat

2) Rakentaa kestävä sääntelyjärjestelmä, joka suojelee ja edistää ihmisoikeuksia sekä kansanterveyttä, vähentää rikollisuutta, korruptiota ja väkivaltaa sekä suojelee lapsia ja nuoria.

Aloitteessa poliisille esitetyt kysymykset:

- Kuinka paljon rahaa poliisi käyttää kannabiksen kriminalisoinnin toimeenpanoon?
- Kuinka pitkään poliisi säilyttää tietoja (rikokset, sakot, kuulustelut, varoitukset jne.) kannabiksen kasvatus- ja käyttörikoksiin liittyen?

3 Yleistä

Huumausaineiden käyttö ja huumausainerikollisuus näyttäytyvät poliisin arjessa joka päivä. Poliisin tietoon tulleiden ja poliisin paljastamien huumerikosten määrä on pidemmällä aikaväillä noussut ja huumausaineiden käyttömäärät ovat Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tekemien jätevesitutkimusten mukaan nousseet selvästi vuodesta 2012, jolloin tutkimukset aloitettiin. Viimeaikaiset tutkimustulokset ja myös poliisin ja Tullin huumausainetakavarikot osoittavat, että erittäin vaarallisten huumausaineiden käyttö ja käyttömäärät ovat lisääntyneet, eli todennäköisesti käyttäjät ovat siirtyneet entistä kovempien huumausaineiden käyttöön.

Huumausainerikollisuus on piilorikollisuutta, josta vain pieni osa tulee viranomaisten tietoon. Poliisin valvonnan määrä ja kohdentaminen luonnollisesti vaikuttavat ilmitulevien rikosten määrään. Poliisi kohdentaa toimenpiteitä paikallisesti erityisesti huumeiden katumyyntiin ja nuorille tapahtuvaan myyntiin, ei itse käyttäjiin. Yksittäisen huumausaineiden käyttäjän poliisi kohtaa pääsääntöisesti muun poliisitehtävän, esimerkiksi voimakkaaseen päihtymykseen, häiriökäyttäytymiseen tai toiseen rikokseen liittyvän tehtävän yhteydessä. Rattijuopumuksia, joissa kuljettajan veressä on huumausainetta tai alkoholia ja huumausainetta, on vuosittain n. 6000 - 7000 tapausta (alkoholia n. 9000 tapauksessa)[1]. Päihteet ja huumeet liittyvät keskeisesti myös väkivaltarikoksiin, ryöstöihin, ampuma-aserikoksiin, varkauksiin ja muun muassa kotihälytystehtäviin.

Poliisi ja Tulli paljastavat ja torjuvat erityisesti järjestäytynyttä ja kansainvälistä huumerikollisuutta tavoitteena torjua huumausaineiden salakuljetusta ja levitystä Suomessa. Pääsääntöisesti huumausaineet salakuljetetaan Suomeen muualta, ja huumausainekauppaan liittyy tai taustalla on lähes aina järjestäytynyttä tai ammattimaista rikollisuutta, oli käyttö sallittua tai ei.

Poliisi on erityisen huolissaan lasten ja nuorten huumausaineiden ja päihteiden käytöstä. Poliisin tietoon tulleiden ja poliisin paljastamien huumerikosten määrä on laskenut vuoden 2020 jälkeen, mutta nuorten (15-20 v) epäillyt huumausainerikokset ovat nousseet. Poliisi tapaa vuosittain n. 250 alle 15-vuotiasta, n. 1400 15-17 -vuotiasta ja n. 2800 18-20 -vuotiasta käyttörikoksesta tai huumausainerikoksesta epäiltyä. Huumausaineen käyttörikoksia poliisi kirjaa vuosittain yhteensä n. 17 000 - 19 000 tapausta. Uusintarikollisuus on yleistä, mikä viittaa myös ongelmakäyttöön.

[1] Epäillystä huumaantuneena ajamisesta kirjataan rikosnimikkeet huumausaineen käyttörikos ja rattijuopumus

Huumausainerikokset ja -käyttörikokset

Tiedot päivitetty 4.3.2025

		2020	2021	2022	2023	2024
KOKO MAA	Huumausaineen käyttörikos	23 779	19 222	17 165	18 568	16 940
	Huumausainerikos	10 901	6 118	5 576	5 227	5 155
	Törkeä huumausainerikos	1 143	1 310	1 026	1 406	1 375
	Yhteensä	**35 823**	**26 650**	**23 767**	**25 201**	**23 470**

Poliisin tulostietojärjestelmä PolStat

Vuonna 2020 Tulli ja poliisi paljastivat suuren huumerikoskokonaisuuden, josta kirjattiin useita tuhansia rikosilmoituksia.

4 Poliisin ohjeistus

Poliisihallitus on ohjeistuksella suunnannut omaa toimintaansa huumausaineiden käytön ennalta estämiseen ja toimenpiteiden porrastamiseen sanktioiden sijaan. Poliisi pitää kuitenkin tärkeänä, että huumausaineiden käyttäminen on laissa säädetty rikos, koska se mahdollistaa selvittää vakavampia rikoksia ja esimerkiksi huumausaineiden välittämistä lapsille ja nuorille. Se antaa poliisille toimivallan ja mahdollisuuden puuttua ja tulla väliin nuorten huumeiden käyttöön sekä mahdollistaa huolehtia yleisten paikkojen turvallisuudesta. On tärkeä huomioida, että oikeuskäytännössä käyttörikoksen raja on koko ajan noussut. Tämä on johtanut siihen, että huumausaineita myyvät ja välittävät hyödyntävät tilannetta pitämällä hallussa vain käyttörikoksen verran[2] huumausaineita välttääkseen rangaistuksen huumausainerikoksesta. Poliisin näkemyksen mukaan käyttörikoksen rangaistavuuden poistaminen johtaisi valvonnan vaikeutumiseen ja kiinnijäämisriskin pienenemiseen sekä helpottaisi ja lisäisi huumeiden tarjontaa ja saatavuutta.

Poliisihallitus on 28.5.2024 antanut poliisiyksiköille päivitetyn ohjeen menettelystä huumausaineen käyttörikosta koskevissa asioissa (POL-2023-114107). Ohje on saatettu voimaan 1.6.2024 ja sen tavoitteena on varmistaa poliisin yhdenmukainen rikosoikeudellinen puuttuminen huumausaineen käyttöön sekä päihteiden käyttäjien ohjaaminen hoidon piiriin. Nopean ja yhdenmukaisen rikosoikeudellisen puuttumisen ohella huumausaineen käyttörikoksissa tulee huomioida myös muiden viranomaistoimien tehokkuuden lisääminen erityisesti alle 18-vuotiaiden ja huumeriippuvaisten kohdalla. Puuttumisen tärkeänä tavoitteena onkin edistää päihteettömyyttä. Toimenpiteistä luopumisen riittävänä perusteena on sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon hakeutuminen.

[2] Käyttörikoksen määrää on käsitelty lausunnon luvussa 7.2 Korkeimman oikeuden 2023:12 ratkaisun mukaan 30 kerta-annosta huumausainetta voidaan lähtökohtaisesti pitää vähäisenä määränä ennen huumausaineen vaarallisuuden ja käyttäjän tottumuksen huomioon ottamista.

Ohjeen luvussa 10 on käsitelty poliisin huumausaineiden käyttäjille antamaa hoitoonohjausta. Menettelystä ei ole säädetty lailla, ja poliisin osalta ohjeessa mainitut toimenpiteet perustuvat poliisilaissa ja esitutkintalaissa poliisille säädettyihin toimivaltuuksiin. On kuitenkin huomattava, että poliisi ei voi velvoittaa ketään hakeutumaan hoitoon, vaan kyseessä on poliisitehtävän tai rikoksen esitutkinnan yhteydessä käytävä henkilöä motivoiva keskustelu, jolla pyritään edistämään päihteettömyyttä ja päihderiippuvaisen omaaloitteista hakeutumista päihdehoitoon. Ohjeessa on lisäksi huomioitu päihderiippuvaisen kohtaaminen.

Hoitoonohjauksesta on ohjeistettu seuraavasti.

Poliisi antaa huumausaineen käyttäjälle aina hoitoonohjausta, tukee tätä hoitoon hakeutumisessa sekä osoittaa mistä hoitoapua on paikkakunnalla saatavissa. Arvioinnin varsinaisesta hoitotarpeesta tekee terveydenhuollon ammattilainen. Hoidon tavoitteena on saada huumausaineen käyttäjä lopettamaan huumausaineiden käyttö. Mikäli huumausaineiden kysyntää saataisiin rajoitettua, olisi tämä omiaan vaikuttamaan vähentävästi myös huumausaineiden tarjontaan. Vaikutusta voisi olla myös huumausaineiden käyttöön liittyvään oheisrikollisuuden määrään, sillä tutkimusten mukaan huumausaineiden käyttäjät syyllistyvät usein myös muihin rikoksiin.

Poliisin on hyvinvointialuekohtaisesti yhteistyössä syyttäjän, päihdehuollon ja sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sovittava menettelytavoista, joilla voidaan edistää riskiryhmiin kuuluvien varhaista hoitoon tai tukipalveluihin hakeutumista ja ehkäistä käyttörikokseen syyllistymisen uusiutumista. Tavoitteena on luoda kiinteänä viranomaisyhteistyönä toimiva puuttumis- ja hoitoonohjausjärjestelmä. Terveydenhuoltolain mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä alueensa asukkaiden päihde- ja riippuvuushoito.

Poliisiyksiköiden on huolehdittava, että lainsäätäjän tarkoittamat hoitopaikat on koottu yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa muotoon, josta ne ovat vaivatta käytettävissä hoitoonohjaustilanteissa. Tiedot hoitopaikoista tulee pitää ajan tasalla. Poliisiyksiköiden tulee lisäksi huolehtia, että hoitoonohjauksen menettelyt on paikallisesti poliisissa ohjeistettu niin, että hoitoonohjaustilanteessa henkilöstölle on selvää, miten hoitoon haluavan henkilön asian kanssa tulee toimia.

Poliisiyksikkö voi paikallisesti esim. poliisivankilan terveydenhuoltopalveluja järjestäessään ottaa myös hoitoonohjaukseen liittyvän yhteistyön osaksi poliisin ja hyvinvointialueen välistä sopimusta.

Poliisihallitus ei ole ohjeistanut poliisiyksiköitä menettelystä tarkemmin, koska poliisilaitosten toimintaympäristöt ja hyvinvointialueiden päihdehuollon palvelut on järjestetty eri tavoin. Lisäksi jokainen tilanne, jossa huumausaineenkäyttäjä tavataan, on yksilöllinen. Paikallinen sopiminen ja viranomaisten välinen käytännön yhteistyö on tärkeää, jotta hoitoonohjaus on tehokasta ja huumausaineiden käyttäjää motivoivaa, ja henkilölle kyetään osoittamaan paikka, mistä hän voi hakea tukea ja minne hakeutua päihdehoitoon.

Poliisin näkemyksen mukaan on erittäin tärkeää, että koko hoitoonohjausketju saadaan toimivaksi. Haasteena on hoitopaikkojen ja välittömän avun vähäisyys. Poliisilla ei ole

toimivaltaa ilman asianosaisen suostumusta eikä hoitopaikkaa, minne ohjata käyttäjä silloin, kun tilanne sitä edellyttäisi. Myös poliisin resurssit ja muut tehtävät vaikuttavat siihen, kuinka paljon poliisi voi panostaa hoitoonohjaukseen. Käyttäjien motivaatio sitoutua tarjottuun apuun heikkenee, jos hoitoon hakeutuminen on hankalaa tai hoitoon pääsemiseen kuluu aikaa. Päihdepalveluiden järjestämisvastuu on hyvinvointialueilla. Palvelujen saatavuus vaihtelee alueittain ja kunnittain.

Poliisihallitus tekee sosiaali- ja terveysministeriön kanssa yhteistyötä hoitoonohjausjärjestelmän valtakunnalliseksi kehittämiseksi (päävastuu STM ja THL). Nuorten huumausainekuolemien ehkäisy ja siihen liittyvä nuorille annettava huumevalistus ovat osana koulupoliisitoimintaa, jota kehitetään ja tehostetaan lisärahoituksella kuluvan vuoden aikana.

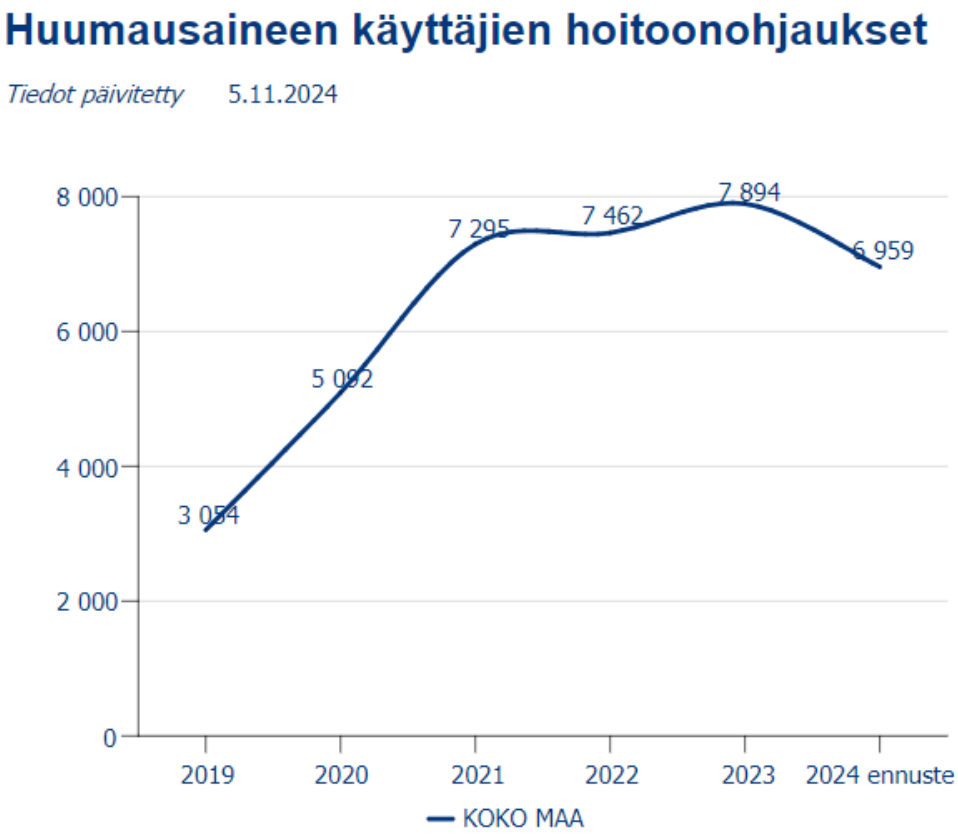

Poliisin toimenpiteitä on porrastettu huumausaineen käyttörikosten kohdalla. Ensikertalaista käyttäjää ei sakoteta ja alle 18-vuotiaiden kohdalla järjestetään puhuttelutilaisuus, jossa nuorelle tuodaan esille selkeä rikosoikeudellinen moite teosta sekä tarjotaan mahdollisuus sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteille sekä tuelle päihteettömyyteen. Tilaisuus tähtää siihen, että sen päätteeksi nuorelle annetaan asiassa esitutkintalain mukainen huomautus. Huomautuksen antaminen on yksi laittomaan toimintaan puuttumisen muoto ja voi huumausaineen käytön lopettamisen kannalta johtaa parempaan lopputulokseen kuin ankarammat seuraamukset.

Poliisi tekee ennalta ehkäisevää yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa esimerkiksi Ankkuri-toiminnassa, joka kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ehkäisemiseen. Myös toimenpiteistä luopuminen on mahdollista, jos käyttötilanne on ollut vähäinen, ja syyte voidaan jättää nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos henkilö on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon.

Poliisin huumausaineen käyttörikoksista antamat sakkovaatimukset

Tiedot päivitetty 5.11.2024

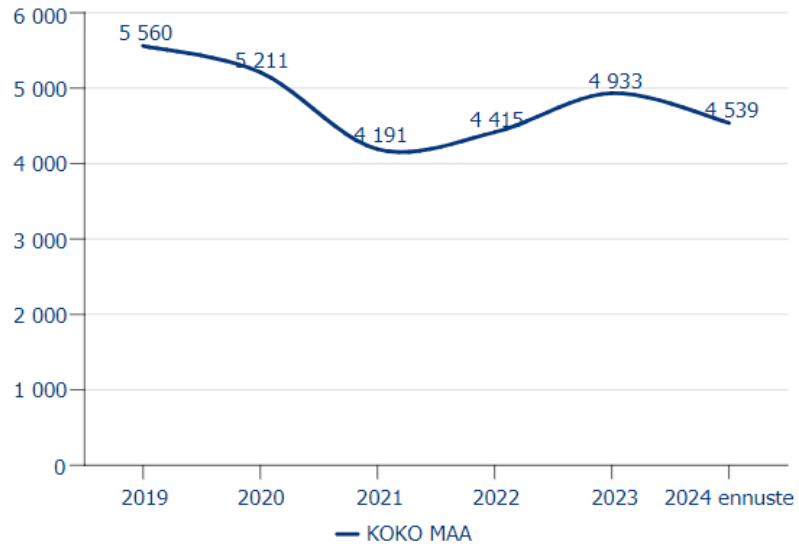

Huumausaineen käyttörikoksesta ensimmäistä kertaa kiinni jääneen alle 18-vuotiaan puhuttelu

Tiedot päivitetty 5.11.2024

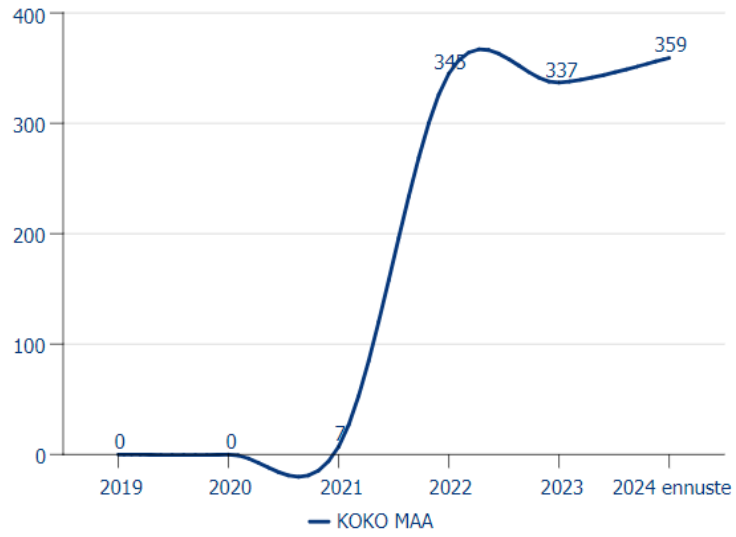

Puhuttelutilaisuuksien kirjaaminen ohjeistettiin v. 2022

5 Lausunto

Poliisi tarkastelee asiaa poliisin tehtävien ja toimivallan näkökulmasta. Sosiaali- ja terveydenhuoltoviranomaiset ovat parhaita asiantuntijoita arvioimaan, millä keinoilla huumausaineiden käyttäjiä voidaan tukea ja millä keinoilla huumeiden käytöstä yksilöille aiheutuvia terveydellisiä haittoja ja sosiaalisia ongelmia voidaan vähentää.

Poliisin kanta kannabiksen ja muiden huumausaineiden käytön rangaistavuuden poistamiseen on ehdottoman kielteinen. Poliisin rikostilastojen ja käytännön kokemuksen perusteella on mahdotonta nähdä, että kannabiksen käytön tai kasvatuksen laillistaminen vähentäisi huumeiden käyttöä ja saatavuutta. Todennäköisempää on, että huumausaineiden saatavuus lisää käyttöä ja siitä aiheutuvia haittoja sekä oheisrikollisuutta. Tätä tukee myös THL:n lakivaliokunnalle 27.5.2024 antama lausunto.[3]

On todennäköistä, että huumausaineiden käyttömäärät ja käyttäjien määrä kasvavat myös tulevaisuudessa, mutta ennalta ehkäisyllä, tehokkaalla hoitoonohjauksella ja torjuntatoimenpiteillä kasvua voidaan hillitä. Poliisin näkemyksen mukaan huumausainei-

[3] Otteita THL:n lausunnosta

THL ei kannata kannabiksen laillistamista tai kotikasvatuksen sallimista. Vuoden 2022 huumekyselyssä (THL) peräti vajaa kolmasosa vastaajista oli sitä mieltä, että huumeita voi käyttää kohtuullisesti siten, ettei niistä aiheudu ongelmia. Muiden huumeiden kuin kannabiksen käytön riskeihin suhtaudutaan edelleen pääosin kriittisesti. Noin neljäsosa vastaajista olisi myös kiinnostunut kokeilemaan kannabista, jos se olisi laillista.

Vaikka kannabis on useilla mittareilla vähemmän haitallinen kuin monet muut päihdyttävät aineet, se voi aiheuttaa riippuvuutta ja sen käytöstä voi koitua monenlaista haittaa. Esimerkiksi useiden tutkimusten perusteella kannabiksen käytöstä aiheutuvat psykoosit ovat lisääntyneet ja psykoosiin sairastuneista joka kolmas sairastuu myöhemmin skitsofreniaan.

Laajan kirjallisuusselvityksen mukaan 71 % tutkimuksista näytti, että kannabiksen käyttö on lisääntynyt kannabiksen laillistamisen jälkeen, kun taas loput, 29 % tutkimuksista viittaavat siihen, ettei muutosta ole tapahtunut. Yksikään tutkimus ei viittaa kannabiksen käytön vähenemiseen. Kannabiksen käytön yleisyyden odotetaan kasvavan nopeammin, jos lailliset markkinat houkuttelevat uusia käyttäjiä, esimerkiksi markkinoinnin ja useiden vähittäismyyntipisteiden tarjoaman laajan valikoiman ansiosta.

Alaikäiset nuoret Kanadasta, Yhdysvalloista ja Uruguaysta ovat raportoineet, että laillistaminen on helpottanut kannabiksen saantia. Kannabiksen käyttö alaikäisillä ei kuitenkaan ole merkittävästi lisääntynyt näissä maissa. Tämä saattaa selittyä sillä, että kannabiksen saanti ei ole juurikaan muuttunut niiden nuorten keskuudessa, jotka ovat kiinnostuneita kannabiksen käytöstä.

Lisäksi useat tutkimukset ovat yhdistäneet kannabiksen laillistamisen kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien kasvuun. Itse ilmoitettu kannabiksen vaikutuksen alaisena ajaminen ei näytä lisääntyneen laillistamisen myötä, mutta on todennäköistä, että kuljettajien, joiden veressä on THC:tä, määrät ovat lisääntyneet laillistamisen jälkeen. Huomionarvoista on, että yksikään artikkeleista ei osoittanut laskua liikennehaittojen indikaattoreissa.

Toinen keskeinen aloitteen sisältö kannabiksen käytön laillistamisen lisäksi on kotikasvattamisen salliminen. Tässä erityistä huolta THL:ssä herättää lasten ja alaikäisten nuorten suojeleminen. Aloite ei tuo esille, miten mm. kotikasvatusta rajoitetta isiin tai valvottaisiin kotitalouksissa, joissa on alaikäisiä lapsia.

Lopuksi THL haluaa korostaa, että yleinen päihdepolitiikassa käytetty tutkimushavainto on, että saatavuus lisää käyttöä ja käytön lisääntyminen lisää haittoja kokonaiskulutusmallin mukaisesti. Toisaalta dekriminalisaation erilaiset mallit, joissa huumeiden tuotanto pysyy yhä laittomana, mutta itse käyttö ei, eivät välttämättä johda käytön lisääntymiseen, koska laillista tuotantoa ei ole. Käsittelyssä olevassa mallissa, jossa kannabiksen kasvatus omaan käyttöön sekä lailliset markkinat sallittaisiin, markkinoiden kasvu voi johtaa kulutuksen ja haittojen kasvuun väestötasolla.

den vapaampi käyttö luo aina lisää kysyntää kaikkien huumeiden kohdalla ja käyttäjäkunta laajenisi, mikä todennäköisesti lisäisi myös kovempien ja erityisen vaarallisten huumausaineiden ongelmakäyttöä. Huumausaineiden kasvava käyttö lisäisi myös siihen liittyvän rikollisuuden määrää ja siten poliisin tehtävämääriä.

Huumausainerikollisuuteen liittyy olennaisesti muuta rikollisuutta, kuten omaisuus- ja pahoinpitelyrikoksia sekä ryöstöjä ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten hyväksikäyttöä. Oheisrikollisuuden lisäksi kannabiksen kasvava käyttö lisäisi myös onnettomuusriskiä esimerkiksi tieliikenteessä.[4] Kannabiksen THC-pitoisuudet ovat nousseet, mikä voi lisätä päihtymyksen voimakkuutta ja myös terveyshaittoja.

Yleisimmin todetut huumausaineet liikennejuopumuksissa, positiiviset löydökset 2016-2024

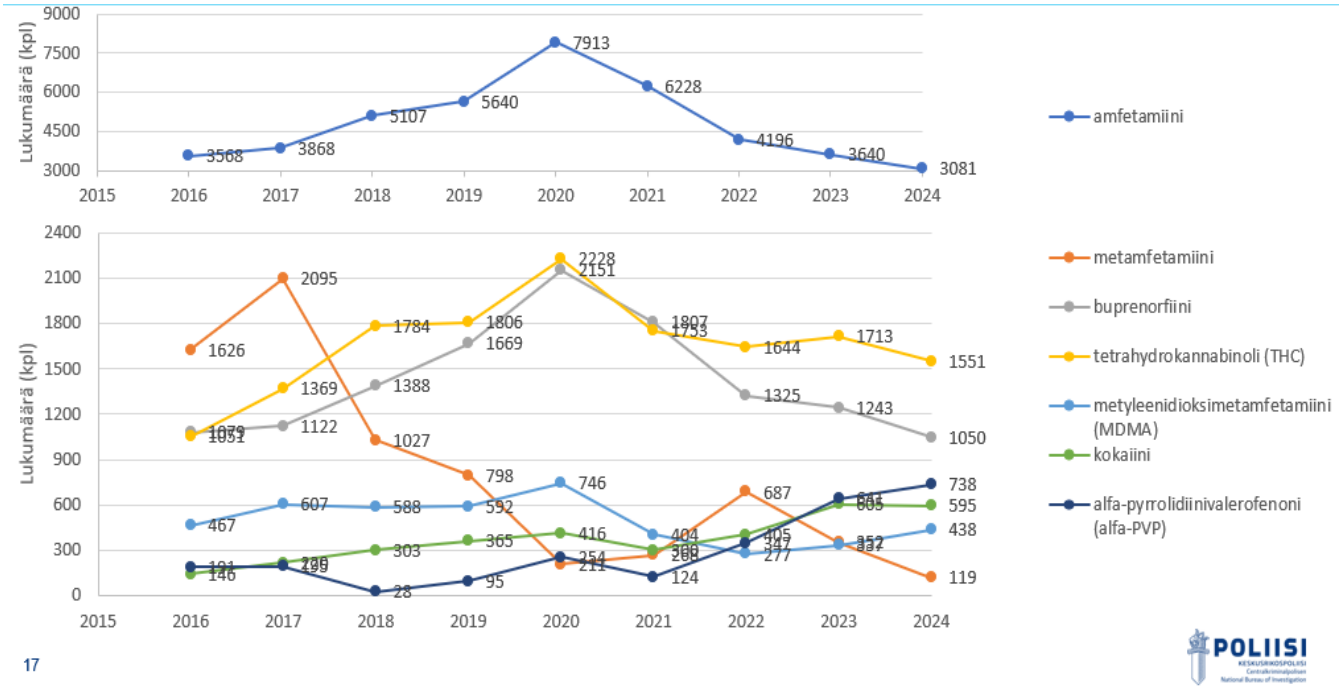

[4] Liikenne- ja viestintäviraston (Traficom) julkaisu Kannabiksen dekriminalisoinnin ja laillistamisen vaikutus liikenneturvallisuuteen: systemaattinen kirjallisuuskatsaus, Traficomin tutkimuksia ja selvityksiä 1/2024, 13.2.2024, s. 27.

Tämän kirjallisuuskatsauksen johtopäätöksenä voidaan todeta, että kannabiksen viihdekäytön laillistaminen, kannabiksen vähittäismyynti ja kasvatus omaan käyttöön kaikkine rajoituksineenkin ja valvontamekanismeineenkin tulisi lisäämään kannabiksen käyttöä, päihtyneenä ajamista ja liikenneonnettomuuksia, -vammautumisia ja -kuolemia. Tämä vaikutus kohdistuisi erityisesti jo nyt liikenneturvallisuuden kannalta riskialttiiseen ryhmään eli nuoriin m iehiin. Dekriminalisaation vaikutuksesta liikenneturvallisuuteen on paljon vähemmän tutkimuksia kuin laillistamisesta tai kannabiksen kaupallistamisesta, mutta tutkimukset viittaavat vaikutuksen olevan saman suuntainen kuin laillistamisella. Viime kädessä tulee muistaa, että kannabis on keskushermostoon vaikuttava huumausaine, joka heikentää ajokykyä. Lisäksi yhteiskäyttö alkoholin tai muiden huumausaineiden kanssa heikentää ajokykyä moninkertaisesti verrattuna yhdestä päihteestä johtuvaan rattijuopumukseen, oli sitten kyseessä vain kannabis tai alkoholi (Kelly et al., 2004; Ramaekers et al., 2004). Kannabiksen laillistamisen tai dekriminalisoinnin todennäköisesti lisätessä käyttöä, päihtyneenä ajoa ja liikenneonnettomuuksia, ei liikenneturvallisuuden kannalta ole suositeltavaa edistää kannabiksen viihdekäyttöä, kotikasvatusta tai myyntiä näillä toimilla.

Poliisin kokemuksen mukaan mahdollisen laillisenkin toiminnan ohessa olisi aina laitonta toimintaa, kuten alkoholin ja tupakkatuotteiden kohdalla. Ei ole myöskään poissuljettua, että rikolliset toimijat ja järjestäytynyt rikollisuus tulisivat hyödyntämään laillista toimintaa osana rikollista toimintaansa, esimerkiksi laillisen kasvatuksen osalta. Kannabista ei siten voida erottaa muista huumausaineista ja huumausainerikollisuudesta.

Poliisi tukee ja kannattaa yleisesti kaikkia niitä keinoja, joilla huumausaineiden käyttöä ja käytöstä aiheutuvia haittoja ja ongelmia niin yksiköille kuin yhteiskunnallekin voidaan ehkäistä ja vähentää. Toimenpiteet on aina suhteutettava toimintaympäristöön ja vallitseviin olosuhteisiin, eikä tule suoraan ottaa mallia esimerkiksi toisten valtioiden kokeiluista. Poliisin näkemyksen mukaan kaikkien kokeilujen ja toimenpiteiden ensisijaisena tavoitteena tulee olla ennalta estää ja vähentää huumausaineiden käyttöä ja houkuttelevuutta sekä tehostaa hoitoonohjausta ja parantaa muita tukimuotoja ja palveluita päihdeongelmasta kärsiville.

Poliisi ja poliisin toimenpiteet eivät ole esteenä hoitoon hakeutumiselle ja hoitoon pääsylle. Aloitteen tekijöiden esittämät väitteet poliisin toiminnan negatiivisista vaikutuksista ovat perustelemattomia ja täysin paikkaansa pitämättömiä.

6 Kysymykset poliisille

1) Kuinka paljon rahaa poliisi käyttää kannabiksen kriminalisoinnin toimeenpanoon?

Vastaus: Poliisin tilastoista ei saada suoraan tietoa siitä, kuinka paljon poliisille syntyy kustannuksia juuri kannabikseen liittyvistä tehtävistä, esimerkiksi huumausaineen käyttörikosten kohdalla. Kannabis (marihuana) on kuitenkin yleisin käytetty huumausaine, vaikkakin esim. huumaavien lääkkeiden ja erittäin vaarallisten huumausaineiden (mm. kokaiini) käyttö on kasvanut. Kuten edellä on todettu, poliisi tapaa huumausaineiden käyttäjän pääsääntöisesti muun tehtävän tai toisen rikoksen yhteydessä, esimerkiksi rattijuopumuksen yhteydessä, jolloin poliisitehtävä ja esitutkinta on joka tapauksessa suoritettava.

Rattijuopumusrikokset

Tiedot päivitetty 4.3.2025

		2020	2021	2022	2023	2024
KOKO MAA	Huumaava aine	9 286	7 378	5 805	5 823	4 968
	Alkoholi ja huumaava aine	1 459	1 203	1 218	1 232	1 059
	Alkoholi	9 521	8 853	9 165	8 910	8 496
	Yhteensä	**20 266**	**17 434**	**16 188**	**15 965**	**14 523**

Huumausaineen käyttörikoksissa ja kannabiksen kasvatustapauksissa kasveja tai kasvin osia ei enää lähetetä kuin poikkeuksellisissa tilanteissa laboratoriotutkimuksiin, joista ei siten aiheudu kustannuksia. Tutkintatoimenpiteet käyttörikoksissa ovat suhteellisen yksinkertaisia (yleensä huomautus tai sakkomenettely), joten toimenpiteisiin ei kulu paljoa aikaa. Takavarikoidut kasvit hävitetään muiden takavarikoitujen aineiden kanssa ongelmajätelaitoksissa, joten erillisiä kuljetus- ja hävityskustannuksia ei synny.

Poliisin tilastojen mukaan v. 2019 - 2024 perusmuotoisissa huumausainerikoksissa huumausaineen viljely, mikä viittaa esim. kannabiksen kasvattamiseen, oli tekotapana n. 800 tapauksessa vuosittain, kun muutoin perusmuotoisia huumausainerikoksia tuli poliisin tietoon yhteensä n. 6800 / vuosi. Suhteutettuna poliisin samana aikana kirjaamiin kaikkiin rikosilmoituksiin pois lukien sakkoasiat n. 306 000 / vuosi, on määrä n. 0,26 % kaikista poliisin kirjaamista rikosilmoituksista.

2) Kuinka pitkään poliisi säilyttää tietoja (rikokset, sakot, kuulustelut, varoitukset jne.) kannabiksen kasvatus- ja käyttörikoksiin liittyen?

Vastaus: Liitteessä 2 (Poliisihallituksen täydentävä asiantuntijalausunto kansalaisaloitteesta KAA 5/2020) on käsitelty henkilötietojen poistamista poliisiasian tietojärjestelmästä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 33 §:n mukaisesti.

Yhteenvetona voi todeta, että huumausaineen käyttörikoksesta kirjattu rikosilmoitus säilyy poliisiasiain tietojärjestelmässä noin viisi vuotta. Tiedot poistetaan aikaisintaan 5 vuoden kuluttua ilmoituksen kirjaamisesta tai asian lähettämisestä syyttäjälle.

Mikäli hampun viljelyssä (kannabiksen kasvatus) rikosepäilynä on perusmuotoinen huumausainerikos, josta säädetty rangaistus on sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta, poistetaan rikosasian tiedot aikaisintaan 5 vuoden kuluttua ilmoituksen kirjaamisesta, tai jos asia lähetetään syyteharkintaan, kymmenen vuoden kuluttua rikosasian siirtämisestä syyttäjälle.

Esitutkinnassa kertynyttä aineistoa (rikosilmoitus, kuulustelut, lausunnot ym.) säilytetään poliisilaitoksilla paikallispoliisin arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti (toistaiseksi paperimuodossa). Paikallispoliisissa esitutkinta-aineiston ja pöytäkirjojen säilytysaika on 25 vuotta. Nollaan päättyvät vuodet ja niiden rikosten, joiden syyteoikeus ei vanhene, esitutkinta-aineisto säilytetään pysyvästi.

Poliisin tietojärjestelmään kirjatut rekisteritiedot ovat yleensä esim. turvallisuusselvitysten perusteena, jolloin pitkäaikaiseen säilytykseen (arkistoon) siirretyt asiakirjat eivät rekisteristä poistumisen jälkeen tule turvallisuusselvityksissä esille.

7 Lakivaliokunnan lisäkysymykset 11.12.2024 kuulemisessa

7.1 Kysymys

Lakivaliokunta pyysi poliisilta, syyttäjältä ja käräjäoikeudelta täydentäviä tietoja liittyen kannabiksen käyttöön ja kasvattamiseen ja käyttömääriin sekä kannabiksen mahdollisen laillistamisen vaikutuksista laittomiin markkinoihin.

Lakivaliokunta viittasi Kanadassa vuonna 2023 tehtyyn tutkimukseen, jonka mukaan 73 prosenttia käyttäjistä osti tuotteen laillista tietä, vain 3 prosenttia rikollisilta markkinoilta.

Onko meillä syytä arvella, että Suomen suunta olisi erilainen? Esimerkiksi alkoholin rikollinen tuotanto ja myynti on varsin vähäistä, vaikka tuote on verotettu, ja pääosin tuotteet hankitaan valtion myymälöistä tai kaupoista. https://www.canada.ca/en/health-canada/services/drugs-medication/cannabis/research-data/canadian-cannabis-survey-2023-summary.html

7.2 Täydentävä lausunto

Poliisihallituksen ohjeen *Menettely huumausaineen käyttörikosta koskevissa asioissa* luvussa 3 on käsitelty huumausaineen käyttörikoksen määritelmää ja viitattu KKO:n 2023:12 ratkaisuun, jonka mukaan 30 kerta-annosta huumausainetta voidaan lähtökohtaisesti pitää vähäisenä määränä ennen huumausaineen vaarallisuuden ja käyttäjän tottumuksen huomioon ottamista. Erittäin vaarallisten huumausaineiden osalta vähäisenä määränä pidettävien käyttöannosten määrä voi olla jonkin verran pienempi kuin muiden huumausaineiden osalta. Huumausaineen hallussapitäjän tottumuksella huumausaineiden käyttöön voi olla vähäinen merkitys huumausaineen vähäistä määrää arvioitaessa. Vähäistä määrää arvioitaessa on lähtökohdaksi otettava se määrä huumausainetta, jonka epäilty on kerralla pitänyt hallussaan (ei yhteenlaskettua määrää koko tekoajalta). Kannabiksen/marihuanan vähäiseksi määräksi on arvioitu enintään 10 grammaa, jolloin yhden käyttöannoksen laskennallinen suuruus olisi n. 0,33 g. Ohje ja taulukko sakkomenettelyä varten ovat tämän lausunnon liitteenä.

Poliisihallituksen ja Keskusrikospoliisin ohjeessa kannabiksen sisäviljelmien tutkinnasta on kannabiskasvien tuottoarviosta todettu seuraavaa:

Kannabiksen sisäkasvatuksessa tuottoarviona käytetään tutkimuskirjallisuuteen perustuvaa yhdestä hamppukasvista saatavaa 25 gramman määrää. Tuottoarvion määrää on selvitetty mm. rikosteknisessä laboratoriossa. Rikosteknisen laboratorion havaintojen mukaan keskimääräinen tuottoarvio huolellisesti toteutetussa kasvatuksessa on huomattavasti suurempi kuin 25 grammaa. Tuottoarvioon vaikuttavat kuitenkin voimakkaasti sekä kasvatusolosuhteet että kasvien lajike, minkä vuoksi yksiselitteisen arvon antaminen on vaikeaa. Tuottoarviosta kansainvälisesti tehtyjä ja tehtäviä tutkimuksia seurataan ja selvitetään koko ajan yhteistyössä syyttäjälaitoksen kanssa ja tavoitteena on, että tuottoarviota voitaisiin kehittää palvelemaan jatkossa nykyistä paremmin erilaisia kasvatustilanteita.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen 10.3.2017 KKO:lle antaman lausunnon (THL/27/4.00.00/2017) mukaan suomalaisessa kotikasvatustutkimuksessa raportoitu marihuanan tuotto vaihteli laajasti, mutta valtaosassa tapauksista tuotto oli suurempi kuin 25 g/kasvi ja osassa tapauksista yli 100 g/kasvi (liite).

Poliisin näkemyksen mukaan kannabiksen laillistaminen ei vähentäisi järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa laittomilla huumausainemarkkinoilla. Valiokunta on viitannut Kanadassa tehtyyn tutkimukseen. Poliisin näkemyksen mukaan tämän kaltaisissa tutkimuksissa on aina otettava huomioon se, miten laillinen toiminta on ko. valtiossa järjestetty ja mikä on ylipäänsä ollut huumausainetilanne ja muut lähtökohdat ja tausta huumausainepolitiikalle. Huomioon on otettava myös se, että kansainvälistä tutkimusta laillisista markkinoista ja niiden vaikutuksista on vasta vähän ja tutkimus on keskittynyt tarkastelemaan lähinnä käytön yleisyyttä ja terveydellisiä vaikutuksia, eikä esim. sosiaalisia vaikutuksia (vrt. THL:n lakivaliokunnalle antama lausunto).

Poliisi ei kiistä ko. tutkimuksen tuloksia, mutta on otettava huomioon sekin, että kyselyyn vastaajia on saattanut ohjata, valitseeko vastaukseksi ns. laillisen vai laittoman kanavan hankkia kannabista. Kanadassa tehdyssä laajemmassa vaikutustenarvioraportissa Legislative Review of the Cannabis Act: Final Report of the Expert Panel - Canada.ca on todettu, ettei raportti kerro koko kuvaa laillisen ja laittoman toiminnan laajuudesta. Lisäksi raportissa on esitetty huoli järjestäytyneen rikollisuuden ja rikollisverkostojen osallisuudesta lailliseen toimintaan ja mm. luvattomien verkkokauppiaiden helppoudesta toimia. Nuorten ja lasten kohdalla on ilmaistu huoli kannabiksen käytön lisääntymisestä ja myös lasten tahattomien myrkytystapausten kasvusta.

Kysymyksessä oli verrattu kannabiksen laillistamisen vaikutusta alkoholiin. Poliisi muistuttaa, että myös alkoholiin ja tupakkatuotteisiin liittyy salakuljetusta ja pimeitä markkinoita. Poliisin näkemyksen mukaan alkoholin laitonta valmistusta ei voi suoraan verrata kannabiksen kasvattamiseen, koska käyttäjäkunta on erilainen ja tuotteena laadukkaan marihuanan valmistaminen on helpompaa ja ammattimaisena toimintana paljon tuottoisampaa kuin laadukkaan alkoholin valmistaminen. Kyse näidenkin osalta on piilorikollisuudesta, eikä rikollisuuden määrää siten kokonaisuudessaan tiedetä.

Tullin rikostorjunnan näkemyksen mukaan alkoholi ei ole paras mahdollinen vertailukohta. Sen sijaan tupakka on parempi vertailukohta. Tullin mukaan tupakan salakuljetuksen määrä yleensä korreloi suoraan tupakan hinnaneroon Suomessa ja lähialueilla. Eli jos hinnanero on suuri, niin salakuljetus lisääntyy. Tullin mukaan esimerkiksi nuuskan ja savukkeiden laitoin maahantuonti kasvoi viime vuonna huomattavasti.

Polisiin näkemyksen mukaan kannabiksen laillistamisen vaikutukset järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan olisivat todennäköisesti vähäiset. Se voisi viedä osan järjestäytyneen rikollisuuden markkinoista, mutta toisaalta se voisi mahdollistaa uusia keinoja rikolliselle toiminnalle esim. laillisen toiminnan yhteydessä. Tämä huoli on nostettu esille em. raportissa ja myös verohallinto nosti asian esille lakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa. Verohallinto on myös tehnyt selvityksen järjestäytyneen rikollisuuden kytköksistä

yritystoimintaan[5]. Poliisin näkemyksen mukaan järjestäytynyt rikollisuus tulisi varmuudella hyödyntämään kaikkia niitä tapoja, joilla on mahdollista hankkia myös oikeudetonta taloudellista hyötyä.

Lopuksi poliisi haluaa korostaa sitä, että ensisijaisena tavoitteena tulee olla huumausaineiden käytön ja siitä aiheutuvien haittojen vähentäminen. Tärkeää on, että erityisesti nuorten päihdepalveluiden ja samalla mielenterveyspalveluiden saatavuus paranee ja ongelmakäyttäjiä pystytään ohjaamaan hoidon piiriin nykyistä tehokkaammin ja nopeammin. Tavoite ei voi olla se, että huumausaineiden saatavuutta ja houkuttelevuutta lisätään, joka todennäköisesti lisää myös huumausaineiden käyttöä ja siitä aiheutuvia haittoja, kuten mm. THL:n lausunnossa on todettu.

Kari Siivo, poliisitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 21.03.2025 klo 12:15. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet

POL-2021-46597 Poliisihallituksen asiantuntijalausunto kansalaisaloitteesta KAA 5/2020, 31.12.2021 ja täydentävä lausunto 16.12.2021

Poliisihallituksen ohje POL-2023-114107 Menettely huumausaineen käyttörikosta koskevissa asioissa ja ohjeen liite 1

THL lausunto kannabis 10.3.2017

Jakelu

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Tiedoksi

Poliisiylijohtaja Ilkka Koskimäki
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisiylitarkastaja Minna Ketola
Poliisiylitarkastaja Vesa Pihajoki
Poliisiylitarkastaja Pasi Rissanen
Poliisilakimies Visa Weckström
Poliisihallitus esikunta ja rikostorjunta

[5] Verohallinto, selvitys 14/2024 Järjestäytynyt rikollisuus suomalaisessa yrityskentässä

Poliisihallitus
Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi
Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi